

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.048 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Бацуці Віталію Михайловичу** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Охорона прав на цифрові (віртуальні) активи»**.

«05» липня 2024 року.

БАЦУЦА Віталій Михайлович, 1982 року народження, громадянин України. У 2005 році закінчив Київський національний університет імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Правознавство».

З 2009 року по теперішній час працює на посаді судді Господарського суду Київської області.

Аспірант Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Науковий керівник: **НАГНИБІДА Володимир Іванович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувач має 7 наукових публікацій, зокрема: чотири наукових статті в наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, чотири тези доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бацуца В. М. До питання встановлення правової природи цифрових активів у сучасному цивільному праві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2022. № 55. С. 32–35. URL : <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc55/7.pdf>.

2. Бацуца В. М. Проблеми охорони прав на цифрові активи у світлі останніх законодавчих ініціатив. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2023. № 66. С. 66–69. URL : <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc66/16.pdf>.

3. Бацуца В. М. До питання особливостей набуття та розпорядження майновими правами на цифрові активи. *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 153–162. URL : http://yurvisnyk.in.ua/v6_2023/20.pdf.

4. Бацуца В. М. Сучасний стан та перспективи правового регулювання обігу цифрових активів в Україні. *Університетські наукові записки*. 2023. № 6(96). С. 77–93. URL : https://unz.univer.km.ua/article/view/96_77-93.

5. Бацуца В. М. Загальні підходи до нормативного врегулювання поняття цифрових активів у законодавстві Сполучених Штатів Америки. *«Правові, управлінські та економічні засади розбудови європейських цінностей в Україні»*. Збірник тез Міжнародної науково-практичної

конференції (м. Хмельницький, 22 травня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 67–69.

6. Бацуца В. Загальні засади типологізації цифрових активів. *Сучасні виклики для приватного права України: європеїзація, диджиталізація, війна*. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ–Хмельницький, 21 грудня 2023 р.). Київ : НДІ приватного права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2023. С. 84–88.

7. Бацуца В. М. Підходи до правового регулювання обігу цифрових активів: досвід Німеччини. *Modern research in science and education. Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference (Chicago, USA, 8–10 February, 2024)*. Chicago, USA: BoScience Publisher. 2024. P. 533–538.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Олена Юріївна ЧЕРНЯК**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Зокрема, автор визначає, що у фінансово-правовому аспекті принципи правового регулювання обігу цифрових активів повинні ґрунтуватися на досягненні мети узгодження цілей діяльності та інтересів організацій, які пов'язані із криптоактивами загалом та криптоактивами як фінансовими інструментами, з наявним регулюванням для гармонізації регуляторних стандартів на основі ризику. У зв'язку з цим, на думку дисертанта, криптоактиви, які є фінансовими активами або пропонуються відповідними компаніями як фінансові послуги та відповідна діяльність, повинні підлягати фінансовому регулюванню та контролю, а не лише загальному цивілістичному регулюванню у сфері цифрових активів. Разом з тим, автор у дисертаційному дослідженні не пропонує конкретних способів такого нормативного узгодження положень означених галузей законодавства крізь призму регулювання ними криптоактивів.

2. У п. 9 наукової новизни автор вказує на розвинення у науковій праці підходів до правової та адміністративно-організаційної імплементації засад і способів захисту прав власників віртуальних активів до національної системи захисту прав споживачів, зокрема щодо здійснення авторизації (допуску на ринок) та подальшого нагляду уповноважених державних органів за здійсненням операцій емітентами та постачальниками послуг щодо криптоактивів. При цьому в дисертації не здійснено докладного аналізу та не визначено засад імплементації цифрових активів як об'єктів, операції з якими повинні відповідати та захищатися законодавством України у сфері захисту прав споживачів».

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Галина Володимирівна АНІКІНА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Зважаючи на цифрову природу віртуальних активів, вбачається, що така їх ознака як наявність цифрового ідентифікатора все ж має важливе значення і мала б бути віднесена до фундаментальних ознак, адже саме такий ідентифікатор дозволяє визначити цифровий актив як такий у безмежному глобальному просторі цифрових активів щодо яких можуть виникати права.

2. В роботі недостатньо приділено увагу дослідженню питання судового захисту цифрових активів та проблемам, які у зв'язку з цим виникають на практиці.

3. Автором детально проаналізовано засади правового регулювання діяльності емітентів цифрових активів та відмежування їх від постачальників послуг. У цьому контексті цікаво було б з'ясувати думку автора, щодо критеріїв розмежування вказаних суб'єктів.

4. Заслуговує на увагу також питання щодо цивільно-правових способів захисту прав на цифрові (віртуальні) активи, які на думку автора є найбільш ефективними у випадку їх порушення, оспорювання та/або невизнання».

Офіційна опонентка – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права та процесу Ужгородського національного університету **Сібілла Богданівна БУЛЕЦА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Дисертант зазначає, на сторінці 38 дисертації про можливості отримання економічної вигоди з використання цифрових активів, та виходити з необхідності правового регулювання їх як об'єктів майнових цивільних прав, що вимагає тісного зв'язку із фінансовими аспектами набуття і передачі прав на них. Вважаю, щоб цифровий актив вважався активом, він повинен мати потенціал для створення вартості, тобто використовуватися таким чином, щоб приносити прибуток власнику. Цифровий актив повинен мати можливість передавати право власності через придбання, дарування або інші способи передачі прав іншій особі разом із цінністю, яку може принести цей об'єкт. Він також має бути доступним для пошуку або зберігатися в місці, де його можна знайти. Під час захисту хотілося б почути позицію автора як визначити і закріпити фінансові аспекти набуття і передачі прав на цифрові активи.

2. Цікавим видається аналіз автором положень Французького Закону, що стосується росту та трансформації бізнесу від 22 травня 2019 року («Закон РАСТЕ»), однак відсутні чіткі пропозиції автора, що потрібно запозичити з нього для удосконалення українського законодавства про в сфері цифрових та віртуальних активів. Виходячи з цього, доцільно було б визначити, що на думку дисертанта обов'язково потрібно імплементувати для удосконалення українського законодавства стосовно цифрових активів.

3. В дисертації автор визначає цифрові активи як об'єкти майнових цивільних прав, що вимагає тісного зв'язку із фінансовими аспектами набуття і передачі прав на них. Хотілося в почути думку автора, якщо це об'єкти майнових прав, то згідно зі ст. 656 Цивільного кодексу майнові права можуть бути предметом договору купівлі-продажу?

4. На сторінці 142 дисертації автор підкреслив, що у майбутньому слід будувати підходи до імплементації цифрових активів як об'єктів майнових та особистих немайнових цивільних прав у окремій главі ЦК України, не лише закріпивши їхню належність до об'єктів цивільних прав, як це має місце сьогодні. В чому проявляється особливість цифрових активів як особистих немайнових цивільних прав?

5. В дисертації автор здійснив подальше удосконалення здійснення авторизації (допуску на ринок) та подальшого нагляду уповноважених державних органів за здійсненням операцій емітентами та постачальниками послуг щодо криптоактивів. Під час захисту хотілося б почути більш детальне пояснення як і хто буде здійснювати нагляд за здійсненням операцій емітентами та постачальниками послуг щодо криптоактивів».

Офіційна опонентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентки кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» **Олена Михайлівна БЕРНАЗ-ЛУКАВЕЦЬКА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Є дискусійною ознакою віртуальних активів «отримання майнової вигоди», оскільки віртуальний актив, як наприклад ІЧРТ, може бути просто предметом мистецтва і його створення та користування ним може і не передбачати «отримання майнової вигоди», а, наприклад, посвідчувати приналежність до певної спільноти. Автор взагалі наводить цю ознаку як нову, авторську базуючись на визначенні активу в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», де зазначено, що «активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому» (с. 34). Досліджуючи поняття віртуальних активів ми не можемо звужувати їх розуміння лише до економічного аспекту, адже це суперечить декларованій автором прихильності до розширеного розуміння віртуальних активів. Твердження «у нашій роботі вважаємо за доцільне пристати до більш розширеного тлумачення цифрових активів, проте зберігати стосовно таких об'єктів власне сутність категорії «активу» (с.39) є неаргументованим, не містить достатнього пояснення автора, хоча саме цю ознаку автор виділяє як обґрунтування новизни роботи (с.24).

2. У підрозділі 1.2. можна говорити про відсутність детальної класифікації цифрових активів. Автор згадує про різні види цифрових активів, але не пропонує чіткої класифікації. Було б корисно поділити цифрові активи на категорії за певними критеріями та детально розглянути кожен категорію окремо. В дисертаційному ж дослідженні наведено просто різні переліки цифрових активів в різних документах.

3. Автором на сторінках 61, 64, 158 згадується, що цифрові активи можуть бути як «традиційні криптовалюти, токенизовані активи», так і «об'єкти цифрового надбання». Наявна неясність у визначенні меж між категоріями. Потрібно чіткіше визначити, які саме характеристики відрізняють одну категорію від іншої.

4. У роботі необхідно було б додати більше практичних прикладів. Слід зазначити про те, що в дисертаційному дослідженні наявна велика кількість посилань на нормативно-правові акти на інші документи, проте немає демонстрації реального досвіду як ці правила працюють насправді, які проблеми виникають в тих чи інших компаніях, з різними цифровими активами.

Зокрема, в підрозділі 2.2 було б корисно навести конкретні приклади з практики використання цифрових активів в українському правовому просторі».

Голова ради – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Світлана Дмитрівна ГРИНЬКО**. Виступ позитивний із зауваженням:

«Погоджуючись із опонентами та рецензентами, вважаю, що варто було більше уваги приділити саме цивільно-правовому захисту прав на віртуальні активи».

Результати голосування:

«За» **5** членів ради,
«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Бацуці Віталію Михайловичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

**Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.048**

Світлана ГРИНЬКО